

Kunst som selvbehandling - Baukje Zijlstra

Undervisningsmateriale 8.-10. klasse

Når kunst gør en forskel

Mange af de kunstnere, som udstiller på Museum Ovartaci, har fået det bedre af at male eller skabe anden kunst.

Hvis der foregår meget oppe i hovedet, og man har alt for mange ting at skulle forholde sig til og tage hånd om, kan det være en stor lettelse at give tanker, følelser og oplevelser kunstnerisk udtryk.

Spørgsmål: Har du nogensinde følt, at det på én eller anden måde har hjulpet dig at skabe kunst – male, skrive, spille på et instrument, synge eller på anden måde være kreativ?

Det kan simpelthen have en helende og helbredende værdi at få sat ord og billeder på sit indre. Med billeder kan man også sige meget mere, end man kan med ord. Og man kan udtrykke tanker og følelser, som det er svært at sætte ord på.

Baukje Zijlstra: Uden titel

Baukje Zijlstras historie er et glimrende eksempel på, hvordan kunst kan gøre en kæmpe forskel.

Baukje Zijlstras historie

Baukje Zijlstra kommer fra Holland. Hun blev født i 1944 og kom til Danmark i 1974. Her bor hun stadig.

I Danmark fik hun det på et tidspunkt meget dårligt. Baukje Zijlstra er nemlig psykisk syg. Hun plejede at få medicin, når hun fik det rigtig dårligt, men denne gang besluttede hun sig for selv at handle i stedet for at lade sig behandle. Hun

ville selv tage kontrollen.

Så hun spurgte: Hvad kan man gøre selv?

Zijlstra gjorde så tre ting for at behandle og hele sig selv:

- 1) Gik til samtaler med en psykoterapeut.
- 2) Skrev en dagbog.
- 3) Malede en dagbog.

Denne malede dagbog kaldte hun Forvandling. Den består af 150 collager og tegninger, som hun brugte et år om at skabe. Uddrag fra denne billeddagbog hænger på Museum Ovartaci, og vi skal nu kigge på tre selvportrætter fra den.

Opgave: Lav en "mini-billeddagbog" der skildrer én enkelt dag – dagen i går. Skriv først kort ned i punkter: Hvad lavede du i går? Mal så dagens indhold, enten på ét billede eller en mindre serie.

Hvad er et selvportræt?

Et selvportræt er selvfølgelig helt enkelt sagt en kunstnerisk gengivelse af sig selv. Man kan så bruge forskellige metoder og fremgangsmåder til at vise noget om sig selv.

Spørgsmål: Kan du komme på nogle forskellige fremgangsmåder til at fremstille selvet?

Den mest almindelige beskrivelse af et selvportræt er, at det ligner. Som regel kan man da også genkende den person, der har malet sig selv.

Et selvportræt viser dog en måde at se sig selv, som er anderledes end et spejlbillede.

Man kan skjule ting eller fremhæve ting, man kan pynte, gøre pænere eller grimmere. Man kan også få sig selv til at ligne en anden, spille en rolle.

Man kan også bruge symboler, der kan fortælle noget om personligheden og altså viser noget mere end blot et ydre.

Spørgsmål: Kan du komme på nogle symboler, du kunne male på et selvportræt, som kunne fortælle noget om, den du er?

Baukje Zijlstras selvportrætter –

1) Collage og kaos

Baukje Zijlstra begyndte sin billeddagbog med at lave 35 collager. Hun havde det på det her tidspunkt så dårligt, at hun hverken kunne male eller tegne. Derfor lavede hun collager.

Spørgsmål: Ved du hvad en collage er?

Baukje brugte forskellige udklip fra blade, aviser osv., som hun klippede og klistrede sammen på baggrunden. Derudover tegnede hun også lidt med pen, kridt og tusch.

Hun sammensatte elementerne på en måde, som er personlig, og fortæller noget om hende som menneske.

Spørgsmål: Har du nogensinde prøvet at lave en collage? I så fald; hvordan så den ud?

Baukje Zijlstra følte et kaos indeni på det her tidspunkt. Og det kan man godt se på collagerne. Hun viser nemlig meget konkret med skrift og symboler, hvordan hun har det.

Baukje Zijlstra: Uden titel

På denne collage er der netop brugt både skrift og symboler. Hun skriver bl.a. ”Nissen skal”. Siger det jer noget?

Kender I udtrykket ”nissen flytter med”? Talemåden kommer fra en historie om en mand, der blev plaget af en ondskabsfuld nisse. Han prøvede at flytte væk, men nissen flyttede med.

Så det handler om noget, man gerne vil slippe af med. Det viser Baukje Zijlstras ønske om at frigøre sig. Kan man se det på collagen?

Bydemåden ”skal” kan derfor her betyde:
Nissen skal...ikke flytte med.
Kan I finde andet skrift på collagen?
Beskriv collagen, hvad kan I se?

Kvindens krop består af en bygning.
Øverst står skrevet: ”Med lov skal man”.
Hvad kan det betyde / være et symbol på?

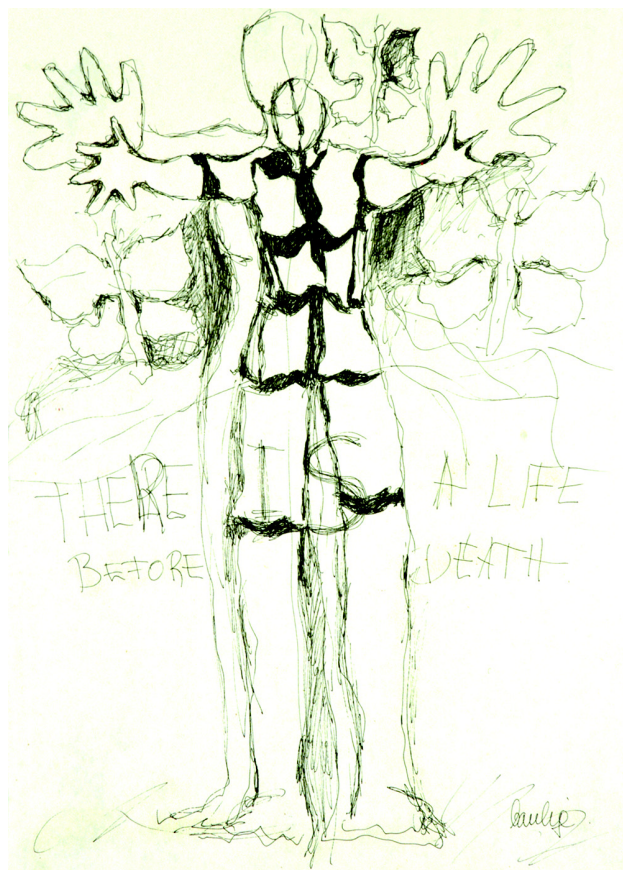
Beskriv farverne på collagen, hvad kan de
betyde? Den røde farve?

Til venstre for kvindens ansigt kan man se
tårer, til højre en fugl. Hvad tror I, det skal
vise?

Hvad tror I, hun gerne har villet vise om
sig selv med det her selvportræt?

2) Splittelse og tomhed

Fra de handlingsmættede og
farvestrålende collager går Baukje Zijlstra
senere i forløbet over til et meget mere
enkelt udtryk med tegninger uden farve.
Her kan I se én af dem.

Baukje Zijlstra: Uden titel

Selvportrætterne ligner ikke Baukje
særlig meget. Eller nogen som helst
anden kvinde, man kunne møde i
virkeligheden.

Selvportrætterne viser noget indre.

Beskriv personens krop og ansigt.
Hvorfor tror I, hun har malet krop og
ansigt sådan?

Hvordan tror I, Baukje Zijlstra har haft
det på det her tidspunkt?

Zijlstra har selv udtalt, at hun følte sig
formløs og gennemsigtig. Hvad kan det

betyde?

På tegningen har hun skrevet ordene:
”There is a life before death”. Normalt
siger man jo: There is a life after death.
Hvorfor tror I, hun har skrevet det sådan?
Hvad vil hun mon fortælle med det?

Hvilken effekt synes I, det skaber, at der
ikke er nogen farver på det her
selvportræt?

Kan I finde nogle positive symboler på
tegningen?

Hvad tror I, hun har villet fortælle med
dette selvportræt?

3) Farver og håb

Baukje Zijlstra sluttede billeddagbogen af
med at male store farvelagte tegninger. De
udgør kulminationen på hendes
selvbehandling og hendes udvikling.

Baukje Zijlstra: Uden titel

Der er lidt mere lighed og personlighed
på det her selvportræt, men det kunne
stadigvæk forestille næsten hvilken som
helst kvinde.

Det vigtigste for Baukje Zijlstra med de
her portrætter er at fortælle om noget
indvendigt.

Kan I nævne nogle forskelle på det her
selvportræt og det forrige, tegningen
uden farver?

Beskriv kvindens krop og ansigt.

Hvilken forskel gør det, at der er farver

på denne her tegning?

Hvad udstråler hun, og hvilken selvpfattelse, synes I, tegningen er udtryk for?

Tegningen udtrykker som nævnt en indre tilstand. Baukje Zijlstra fik det bedre efter dette selvbehandlingsprojekt Forvandling. Hun blev helbredt fra sin psykiske sygdom igennem at lave kunst.

Kan man se det på billedet? Hvordan?

En lykkelig slutning

Baukje Zijlstra var utrolig glad for selv at kunne tage kontrollen og arbejde sig ud af sin smerte gennem kunsten. Og hun følte selv, at hun blev en bedre kunstner efter forløbet.

Hun sagde, at hun var glad for at få lov til at være lige så tosset, som hun var, eller lige så tosset, som hun gerne ville være.

I kunsten vurderes man på, hvad man laver og ikke, hvem man er. Kunsten kan på den måde være et frirum.

Her er det okay at være anderledes, i kunsten kan man endda efterspørge og opsøge det, der er anderledes. Her er det, der er særpræget og enestående ofte en

fordel.

For i kunsten handler det nemlig om at se verden på nye måder.

Spørgsmål: Hvad synes du er godt ved kunst ?

Baukje Zijlstra har udtalt: Alle gode kunstnere er i virkeligheden de positive afvigere, og samfundet har hårdt brug for dem.

Spørgsmål: Hvad tror du, det betyder? Er du enig?

Kunst og det at bruge sin fantasi er vigtigt på flere planer og af flere årsager. For nogle mennesker kan det have en livsafgørende betydning. I nogle tilfælde kan det endda erstatte medicin.

Spørgsmål: Hvordan kan det være en god ting, tror du, hvis kunst i nogle tilfælde kan supplere eller helt erstatte medicin?

Spørgsmål: Synes du, det gør en forskel i forhold til, hvordan du ser på kunsten, at kende til Baukje Zijlstras historie? I så fald; hvordan?